

Huumerattijuopumusten määrän kehitys Oulun poliisilaitoksen alueella 2013–2023

Rasmus Rusanen

12/2024

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Rasmus Rusanen

Julkaisun nimi: Huumerattijuopumusten määrän kehitys Oulun poliisilaitoksen alueella 2013–2023.

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Janne Salonen, Pekka Lintukorpi, Mika Kyyrö

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä opinnäytetyö käsittelee ja tutkii huumerattijuopumusten määrää ja määrän kehitystä vuosina 2013–2023 Oulun poliisilaitoksen alueella. Tutkimuksessa myös tarkastellaan miten huumerattijuopumukset vertautuvat alkoholirattijuopumuksiin.

Opinnäytetyössä avataan myös huumerattijuopumuksissa olennaisia asioita, kuten toimivaltaa ja yleisimpiä huumausaineita. Tutkimus on tehty kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Tutkimustulokset perustuvat tilastokeskuksen ylläpitämästä StatFin –palvelusta saatuihin tilastoihin.

Tutkimuksen tulosten perusteella huumerattijuopumusten määrä on kasvanut vuosi vuodelta Oulun poliisilaitoksen alueella. Perusmuotoisissa rattijuopumuksissa huumerattijuopumukset ovat nykyään yleisempiä kuin alkoholirattijuopumukset. Jos kehitys jatkuu samanlaisena, on mahdollista, että huumausaineista tulee alkoholia yleisempi päihde rattijuopumusrikoksissa.

Sivumäärä: 29

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 12/2024

Avainsanat: Rattijuopumus, törkeä rattijuopumus, huumausaine, päihde, liikenne

ABSTRACT

Authors: Rasmus Rusanen

Type of thesis: *Research-based thesis.*

Publicity: Public

Supervisor: Janne Salonen, Pekka Lintukorpi, Mika Kyyrö

Degree: Bachelor of police services

This thesis addresses and examines the number and development of drug-driving cases in the Oulu Police Department area between 2013 and 2023. The study also compares drug-driving cases to alcohol-related drunk driving cases.

The thesis also explores key aspects of drug-driving, such as jurisdiction and the most used drugs. The study has been conducted as a quantitative study. The research results are based on statistics obtained from the StatFin -service maintained by Tilastokeskus.

According to the research results, the number of drug-driving cases has increased year by year in the Oulu Police Department area. Drug-driving cases are now more common than alcohol-related cases. If this trend continues, it is possible that drugs will become more prevalent than alcohol in drunk driving offenses.

Pages: 29

Month and year of review: 12/2024

Keywords: Drunk driving, aggravated drunk driving, narcotics, intoxicants, traffic

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Aikaisempia AMK -opinnäytetöitä rattijuopumuksista	1
1.2 Aiheen rajaus	2
1.3 Tutkimuskysymykset	2
2 TUTKIMUSMENETELMÄT	3
3 LAINSÄÄDÄNTÖ	4
3.1 Rattijuopumus	4
3.2 Törkeä rattijuopumus	4
3.3 Moottorikäyttöinen ajoneuvo	5
3.4 Alkoholirattijuopumus	5
3.5 Huumerattijuopumus	5
4 MOOTTORIKÄYTTÖISEN AJONEUVON KULJETTAJAN AJOKUNNON TARKASTAMINEN	6
4.1 Toimivalta	6
4.2 Ajokunnon tarkastaminen	6
5 DRUGWIPE HUUMAUSAINHEET JA NIIDEN VAIKUTUKSET AJOKYKYYN	8
5.1 Kannabis	9
5.2 Opiaatit	9
5.3 Kokaiini	9
5.4 Amfetamiini	9
5.5 Bentsodiatsepiinit	10
5.6 Suomalaisten huumeidenkäyttö	10
6 TUTKIMUSALUE	13
7 RATTIJUOPUMUKSET OULUN POLIISILAITOKSEN ALUEELLA VUOSINA 2013-2023	14
7.1 Perusmuotoiset rattijuopumukset	16
7.2 Törkeät rattijuopumukset	17
7.3 Vuodenajan vaikutus rattijuopumusten määrään	19
7.4 Huumerattijuopumusten määrä verrattuna muiden poliisilaitosten tilastoihin	20
8 TULOKSET	21

8.1 Kuinka paljon huumerattijuopumusten määrä on kehittynyt vuosina 2013–2023 Oulun poliisilaitoksen alueella?	21
8.2 Miten huumerattijuopumusten määrä vertautuu alkoholirattijuopumuksiin?	22
8.3 Miten Oulun poliisilaitoksen huumerattijuopumusten määrät vertautuvat muiden poliisilaitoksen alueisiin?	22
9 TUTKIMUKSEN YHTEENVETO JA LUOTETTAVUUS	24
9.1 Yhteenveto	24
9.2 Luotettavuudesta	24
10 POHDINTA JA ITSEREFLEKTOINTI	26
LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee rattijuopumuksia ja erityisesti huumausainerattijuopumuksia. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millainen kehitys huumausainerattijuopumusten määrässä on Oulun poliisilaitoksen alueella. Rattijuopumukset nousevat useasti esiin poliisin jakamissa tiedotteissa. Vuonna 2023 poliisin tietoon tuli 15 889 rattijuopumusrikosta koko maassa (Tilastokeskus.fi). Aihetta on tärkeä tuoda ihmisten tietoisuuteen, koska päihtyneet kuljettajat ovat vaaraksi liikenneturvallisuudelle.

Onnettomuustietoinstituutin päihderaportin 2024 mukaan vuosina 2018–2022 kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa 38 % oli päihtyneiden kuljettajien aiheuttamia, kun osallisina oli vain moottorikäyttöisiä ajoneuvoja (OTI.fi, OTI-päihderaportti 2024).

Keksin tämän opinnäytteen aiheen ollessani työharjoittelussa Oulun poliisilaitoksella. Työtehtävien yhteydessä huomasin ja kuulin työkavereiden puhuvan, että alkoholirattijuopumukset alkavat olemaan harvassa. Haluan selvittää tällä tutkimuksella kuinka paljon huumausaineet ovat yleistyneet rattijuopumusrikoksissa ja miten ne vertautuvat alkoholirattijuopumusten määrään. Tässä opinnäytetyössä käsitellään myös huumerattijuopumuksiin liittyviä asioita, kuten lainsäädäntöä, toimivaltaa sekä yleisimpiä huumausaineita rattijuopumusasioissa. Opinnäytetyön tekemisessä on käytetty apuna OpenAI:n ChatGPT tekoälyä tekstin jäsentelyssä, sisällön ideoinnissa ja tiivistelmän kääntämisessä englanniksi.

1.1 Aikaisempia AMK -opinnäytetöitä rattijuopumuksista

Tutkiessani valitsemaani aihetta huomasin, että aihealueesta on tehty vastaavia opinnäytetöitä eri puolilta Suomea. Tutkimukseni tarkoituksena on tuottaa vertailukelpoista tietoa, jota voi verrata aikaisemmin tehtyihin opinnäytetöihin. Aikaisempia julkisia AMK-opinnäytetöitä ovat:

Huumerattien määrä suhteessa alkoratteihin Helsingissä 2010–2018, Ilari Rautiainen. Tutkimuksessa tutkittiin huumerattijuopumusten määrän muutosta suhteessa alkoholirattijuopumuksiin vuosina 2010–2018 Helsingissä.

Huumerattijuopumusten osuus rattijuopumuksista Satakunnassa vuosina 2015–2020, Oskari Karevaara. Tutkimuksessa tutkittiin Satakunnan alueen huumerattijuopumusten määrää ja määrän kehitystä vuosina 2015–2020.

Rattijuopumusten kehitys Meri-Lapissa vuosina 2010–2020, Helmeri Kangas. Tutkimuksessa tutkittiin Meri-Lapin alueen rattijuopumusten määrää ja määrän kehitystä vuosina 2010–2020.

Rattijuopumukset Lounais-Suomessa vuosina 2013–2022, Akseli Rantolahti. Tutkimuksessa tutkittiin kokonaisuudessaan rattijuopumusten määrällistä muutosta Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella vuosina 2013–2022.

Rattijuopumukset Kanta-Hämeessä vuosina 2013–2023, Lauri Huhdankoski. Tutkimuksessa tutkittiin Kanta-Hämeen alueella tapahtuneiden rattijuopumusten ja törkeiden rattijuopumusten määrän ja laadun kehitystä vuosina 2013–2023.

1.2 Aiheen rajaus

Rajasin tutkimuksen Oulun poliisilaitoksen alueelle. Päädyin tähän rajaukseen, jotta tutkimusaineisto pysyisi hallittavana ja tutkimus tuottaisi vertailukelpoista tietoa. Rajasin tutkimusaineiston lisäksi ajallisesti vuosille 2013–2023. Tämä rajaus perustui siihen, että halusin tutkia huumerattijuopumuksia ja niiden määrissä tapahtuneita muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tutkimuksessa tutkitaan rattijuopumustilastoja käytetyn päihteen mukaan.

1.3 Tutkimuskysymykset

1. Kuinka paljon huumerattijuopumusten määrä on kehittynyt vuosina 2013–2023 Oulun poliisilaitoksen alueella?
2. Miten huumerattijuopumusten määrä vertautuu alkoholirattijuopumuksiin Oulun poliisilaitoksen alueella?
3. Miten Oulun poliisilaitoksen huumerattijuopumusten määrät vertautuvat muiden poliisilaitosten alueisiin?

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään usein tarkastelemaan tutkittavaa ilmiötä tutkittavien ihmisten näkökulmasta. Tämä tarkoittaa, että tutkimus kohdistuu tutkimukseen osallistuvien ihmisten kokemuksiin, ajatuksiin ja tunteisiin. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kerätään haastatteluilla, dokumenttiaineistoista ja havainnoimalla. Haastattelu voidaan tehdä yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Aineiston keruuseen voidaan myös soveltaa useampaa edellä mainituista tavoista. (Puusa, 2020, johdanto.)

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa on keskeistä numeerinen tieto, joka voidaan kerätä esimerkiksi kyselylomakkeilla, mittauksilla tai erilaisista tilastoista. Tilastollista tutkimusta tehdessä keskeinen kiinnostuksen kohde on eri ryhmien ja muuttujien välisten yhteyksien ja riippuvuuksien tarkastelu sekä niihin vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen. Tutkimuksissa voidaan myös yleisemmin selvittää, kuinka usein tietyt ilmiöt esiintyvät ja mitkä tekijät liittyvät niihin (Tähtinen ym., 2020, s. 11.)

Keksittyäni tämän opinnäytetyön aiheen sekä tutkimuskysymykseni, aloin miettimään millä tutkimusmenetelmällä lähden tutkimaan aihetta. Päätin käyttää kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää opinnäytetyössäni, koska halusin saada objektiivista numeerista tietoa ilmiön laajuudesta ja sen esiintyvyydestä. Määrällinen lähestymistapa mahdollistaa huumerattijuopumustapausten vertailun eri aikaväleillä ja alueilla, mikä auttaa tunnistamaan mahdollisia trendejä ja muutoksia tarkastelujakson aikana.

3 LAINSÄÄDÄNTÖ

Huumerattijuopumusten osalta olennainen muutos tapahtui Suomessa vuonna 2003, kun liikenteessä astui voimaan nollaraja huumeille. Kuljettaja voidaan tuomita rattijuopumuksesta, mikäli verinäytteestä löytyy huumausainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Tämä pätee myös tilanteisiin, joissa kyseessä on huumausaineeksi luokiteltava lääkeaine, ellei kuljettaja pysty todistamaan, että hänellä on oikeus käyttää kyseistä lääkeainetta. Mikäli kuljettajalla on voimassa oleva lääkemääräys, ajaminen on rangaistavaa vain siinä tapauksessa, kun lääkkeiden käytön on todettu heikentäneen ajokykyä. (Aalto, Alho & Niemelä, 2018, s. 228.)

3.1 Rattijuopumus

Rattijuopumuksesta säädetään rikoslain (39/1889) 23. luvun 3§:ssä:

”Joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua nautittuaan alkoholia niin, että hänen verensä alkoholipitoisuus ajon aikana tai sen jälkeen on vähintään 0,5 promillea tai että hänellä tällöin on vähintään 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, on tuomittava rattijuopumuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Rattijuopumuksesta tuomitaan myös se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään huumausainetta niin, että hänen veressään on ajon aikana tai sen jälkeen käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Tämän momentin säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos mainittu aine tai aineenvaihduntatuote on peräisin lääkevalmisteesta, jota kuljettajalla on ollut oikeus käyttää.

Rattijuopumuksesta tuomitaan niin ikään se, joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua käytettyään muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia taikka tällaista ainetta ja alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut.”

3.2 Törkeä rattijuopumus

Törkeästä rattijuopumuksesta säädetään rikoslain 23 luvun 4§:ssä:

” Jos rattijuopumuksessa

1) rikoksentehtäjän veren alkoholipitoisuus on vähintään 1,2 promillea tai hänellä on vähintään 0,53 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, tai

2) rikoksentehtäjän kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti huonontunut taikka

3) rikosentekijä on käyttänyt muuta huumaavaa ainetta kuin alkoholia tai tällaista ainetta ja alkoholia niin, että hänen kykynsä tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti huonontunut,

ja olosuhteet ovat sellaiset, että rikos on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle, rikosentekijä on tuomittava törkeästä rattijuopumuksesta vähintään 60 päiväsakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

3.3 Moottorikäyttöinen ajoneuvo

Rikoslaissa moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tarkoitetaan konevoimalla kulkevaa ajoneuvoa. Moottorikäyttöisiä ajoneuvoja ovat auto, mopo, moottoripyörä, moottorikäyttöinen kolmipyörä, kevyt ja raskas nelipyörä, traktori, kevytauto, moottorityökone ja maastoajoneuvo (RL 23:12.3).

Rikoslain mukaiseen rattijuopumukseen edellytetään siis moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettamista. Kulkuneuvon täytyy siis liikkua. Kuljettamisella tarkoitetaan, myös ajoneuvon ohjaamista hallintalaitteilla. Hallintalaitteeksi luetaan ohjaustanko, kytkin, vaihdetanko, jarrulaitteet ja kaasupoljin. Kuljettaminen edellyttää myös tahallisuutta. Työntäminen katsotaan myös kuljettamiseksi. Nämä kolme kriteeriä ovat vakiintuneet oikeuskäytännössä kuljettamisesta. (Frände, 2023, 5.8.2.)

3.4 Alkoholirattijuopumus

Alkoholirattijuopumuksella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä rattijuopumusta, jossa rattijuopumukseen syyllistyneen veren alkoholipitoisuus on ollut vähintään 0,5 promillea ennen ajoa tai sen jälkeen tai vähintään 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa. Alkoholirattijuopumuksessa käytetty päihde on siis alkoholi.

3.5 Huumerattijuopumus

Huumerattijuopumuksella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä rattijuopumusta, jossa rattijuopumukseen syyllistyneellä on ajon aikana tai sen jälkeen veressä käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Huumausaineisiin ja huumausaineiksi luokiteltaviin lääkeaineisiin palataan myöhemmin tässä opinnäytetyössä kohdassa viisi.

4 MOOTTORIKÄYTTÖISEN AJONEUVON KULJETTAJAN AJOKUNNON TARKASTAMINEN

Liikenteenvalvonta on osa poliisin perustyötä. Kaikki virkapukuiset partiot suorittavat liikennevalvontatyötä. Liikenteessä poliisi suorittaa esimerkiksi nopeusvalvontaa, ajokunnon valvontaa, turvalaitevalvontaa ja raskaan liikenteen valvontaa. (Poliisi.fi.)

Liikenneturvallisuustyön tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta sekä vähentää liikenneonnettomuuksia. Poliisissa toiminta keskittyy tehokkaaseen valvontaan ja viestintään. Tehokkaalla valvonnalla ja viestinnällä poliisi pyrkii ylläpitämään kiinnijäämisriskiä eli ajatusta siitä, että kuljettaja voi milloin tahansa joutua valvonnan piiriin. Tämä kannustaa turvalliseen ajotapaan ja ehkäisee riskikäyttäytymistä liikenteessä. Liikennevalvonta keskittyy erityisesti liikenteen riskitekijöiden, kuten ylinopeuden ja päihteiden vaikutuksen alaisena ajamisen, ennaltaehkäisyyn. Näiden tekijöiden tehokas valvonta on keskeistä, sillä ne liittyvät usein vakaviin ja kuolemaan johtaviin onnettomuuksiin. (Rissanen, 2023.)

4.1 Toimivalta

Poliisille ajoneuvon pysäyttäminen on hyvin tavanomainen toimenpide. Poliisi valvoo liikenteessä kuljettajien ajokuntoa sekä ajoneuvon varusteluita. Poliisilain (872/2011) 2. luvun 11§ todetaan, että "Poliisimiehellä on oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi, siirtää kulkuneuvo tai määrätä se siirrettäväksi, jos se on perusteltua poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi". Poliisi mies voi siis pysäyttää ajoneuvon ilman rikosepäilyä.

Ajoneuvon kuljettajan pysäytymisvelvollisuus perustuu tieliikennelain (729/2018) 182 §:ään. Lain mukaan ajoneuvo on pysäytettävä poliisimiehen antamasta merkistä (Tiell 182 § 1 mom.). Käytännössä pysäytysmerkki voi tarkoittaa poliisiauton etuosassa näkyvää punaista vilkkuvaa valoa, käsi-merkkiä tai muuta tapaa, jolla kuljettaja pystyy ymmärtämään pysäytymisvelvollisuutensa.

4.2 Ajokunnon tarkastaminen

Ajoneuvopysäytyksen yhteydessä poliisi rutiininomaisesti tarkastaa kuljettajan ajo-oikeuden sekä ajokunnon. Ajokunnon tarkastaminen tarkoittaa käytännössä puhalluttamista ja tarvittaessa huumausainepikatestiä. Poliisi suorittaa puhalluskokeen seulonta-alkometrillä, joka mittaa uloshengitysilman alkoholipitoisuuden. Jos puhalluskokeen tulos on nolla, mutta poliisi epäilee kuljettajan olevan päihtynyt, voi poliisi suorittaa kuljettajalle huumausainepikatestin. Huumeiden seulomiseen poliisi käyttää Drugwipe -huumausainepikatestiä.

Poliisi voi siis määrätä ajoneuvon kuljettajan kokeeseen tämän ajokunnon varmistamiseksi. Toimenpide perustuu pakkokeinolain (806/2011) 9 luvun 2§:ään, jonka mukaan:

“Poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitettussa tehtävässä toimivan kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Kokeesta kieltäytymisen taikka kokeen suorittamisen turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi voidaan toimittaa henkilönkatsastus, johon ei tarvita pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.”

Jos seulonta-alkometrin tuloksen perusteella kuljettajaa on syytä epäillä rattijuopumuksesta, tämä viedään tarkkuusalkometrille tai verikokeisiin. Huumeiden ja huumausaineeksi luokiteltavien lääkeaineiden osalta Drugwipe -sylkitestillä syljestä voidaan seuloa seuraavat aineet: kannabis, opiaatit, kokaiini, amfetamiini/metamfetamiini sekä bentsodiatsepiinit. Jos huumausainepikatestin perusteella kuljettajaa on syytä epäillä rattijuopumuksesta, tämä viedään verikokeisiin.

5 DRUGWIPE HUUMAUSAINHEET JA NIIDEN VAIKUTUKSET AJOKYKYYN

Huumausaineet voidaan jakaa kolmeen alaryhmään niiden vaikutustavan perusteella. Keskushermostoa lamaannuttavia huumausaineita kutsutaan depressanteiksi. Kiihdyttäviä huumausaineita kutsutaan stimulanteiksi ja aistiharjoja aiheuttavia huumausaineita kutsutaan hallusinogeeniksi. (Siro, 2017.) Huumausaine määritellään huumausainelain (373/2008) 3§:ssä.

Huumausainelain 1 luvun 3§:n 1. momentin 5. kohdan mukaan huumausaineella tarkoitetaan:

”a) vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

b) psykotrooppisia aineita koskevan vuoden 1971 yleissopimuksen listoihin I–IV kuuluvia aineita ja valmisteita;

c) aineita, joiden sisällyttämisestä huumausaineen määritelmään on päätetty neuvoston puitepäätöksen 2004/757/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna neuvoston puitepäätöksen 2004/757/YOS muuttamisesta uusien psykoaktiivisten aineiden sisällyttämiseksi huumausaineen määritelmään ja neuvoston päätöksen 2005/387/YOS kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2017/2103, mukaisesti;

d) kat-kasvia (Catha edulis), meskaliinia sisältäviä kaktuskasveja ja Psilosybe-sieniä sekä huumaantumistarkoituksessa käytettäviä kasvijauheita, -rouheita ja -valmisteita, jotka sisältävät dimeytylitryptamiinia; (13.5.2022/323)

e) sellaisia huumaantumistarkoituksessa käytettäviä aineita, jotka ovat terveydelle vaarallisia ja joista on toimitettu tieto uusista psykoaktiivisista aineista koskevassa tiedonvaihdossa ja varhaisen varoituksen järjestelmässä Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1920/2006, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksen (EY) N:o 1920/2006 muuttamisesta uusista psykoaktiivisista aineista koskevan tiedonvaihdon, varhaisen varoituksen järjestelmän ja riskinarviointimenettelyn osalta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/2101, mukaisesti tai jotka ovat tällaisen aineen paikkaisomeereja taikka jotka ovat farmakologisilta ominaisuuksiltaan huumausaineeksi rinnastettavissa olevia lääkkeitä.”

5.1 Kannabis

Kannabis on erilaisten hampukasvien yleisesti käytetty nimi. Kannabiksen päihdyttävän vaikutuksen aiheuttaa kannabinoidit. Kannabinoideista delta-9-tetra-hydrokannabinoli (THC) on psykoaktiivinen yhdiste, joka aiheuttaa päihdyttävän vaikutuksen. Kannabis on Suomessa luokiteltu huumausaineeksi. Kannabiksen käytöllä on merkittävä vaikutus ajokykyyn. Kannabiksen vaikutuksen alaisena reagointinopeus ja huomiokyky laskee huomattavasti. Tämä lisää onnettomuusriskiä liikenteessä. (Päihdelinkki.fi, Luettu 2024.)

5.2 Opiaatit

Opiaatit eli opioidit ovat vahvoja kipulääkkeitä. Opiaatit vaikuttavat lamaannuttavasti keskushermostoon. Oopiumunikosta saatavia huumausaineita kutsutaan opiaateiksi. Opiaatteja ovat mm. morfiini, heroini ja oopium. Henkilön käyttäessä opiaatteja säännöllisesti, hänen sietokykynsä kasvaa. Tämä tarkoittaa, että saman vaikutuksen saavuttamiseksi tarvitaan yhä suurempia annoksia. Pitkäaikainen ja jatkuva käyttö voi johtaa siihen, että käyttäjä tulee aineesta fyysisesti ja psyykkisesti riippuvaiseksi. Opiaatit voivat aiheuttaa voimakkaita vieroitusoireita, jopa muutaman tunnin päästä viimeisestä käyttöannoksesta. (Päihdelinkki.fi, Luettu 2024.)

Opioidiriippuvaisten suorituskyky liikenteessä heikkenee merkittävästi silloin, kun heillä on vieroitusoireita tai kun vieroitusoireet ovat alkamassa. Tässä tilassa kuljettajan keskittyminen ja arviointikyky voivat olla vakavasti heikentyneitä, mikä lisää onnettomuusriskiä liikenteessä. (Aalto, Alho & Niemelä, 2018, s. 232.)

5.3 Kokaiini

Kokaiini on keskushermostoa stimuloiva päihde eli se vaikuttaa kiihdyttävästi. Kokaiinia saadaan kokapensaasta lehdistä. Kokaiini on valkoista jauhetta, jota yleisemmin käytetään nenän kautta nuuskaamalla. Kokaiini on luokiteltu Suomessa huumausaineeksi. Kokaiinin vaikutukset alkavat hyvin nopeasti riippuen käyttötavasta. Kokaiini piristää ja nostaa mielialaa. Liikenteessä kokaiini lisää onnettomuusriskiä merkittävästi. Kokaiinin kiihdyttävä vaikutus lisää riskikäyttäytymistä liikenteessä ja mahdollisesti myös aggressiivista käytöstä. (Päihdelinkki.fi, Luettu 2024.)

5.4 Amfetamiini

Amfetamiini on keskushermostoa stimuloiva päihde. Se vaikuttaa keskushermostoon kiihottavasti. Amfetamiinia käytetään suun kautta ottamalla, nuuskaamalla tai suonensisäisesti. Amfetamiini on yksi käytetyimpiä huumausaineita Suomessa. Amfetamiinin vaikutus keskushermostoon voi kestää jopa kuusi tuntia. Suomessa esiintyy myös amfetamiinia vahvempaa metamfetamiinia sekä useita amfetamiinijohdannaisia, kuten ekstaasia. Amfetamiini lisää valppautta, energisyyttä ja hyvän olon

tunnetta. Tämä voi näkyä puheliaisuutena sekä levottomuutena. Amfetamiinin vaikutukset sekä sen kesto riippuvat esimerkiksi aineen puhtaudesta sekä käyttöannoksen suuruudesta. (Päihdelinkki.fi, Luettu 2024.)

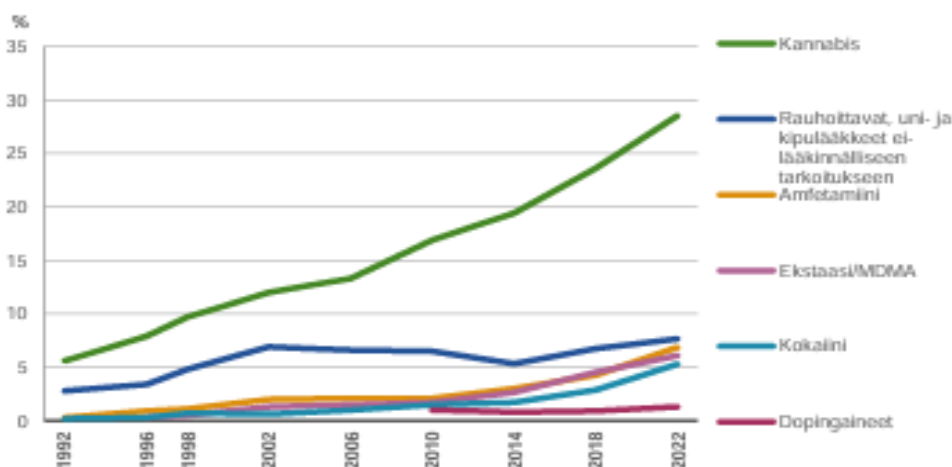
Liikennekäyttäytymisessä amfetamiinin käyttö ei näy motoristen taitojen heikentymisenä tai reagoitavuuden laskemisena vaan sen kiihdyttävä vaikutus lisää riskikäyttäytymistä liikenteessä. Tämä voi näkyä esimerkiksi ylinopeuden ajamisena tai vaarallisina ohituksina. (Päihdelinkki.fi, Huumeet liikenteessä, Luettu 2024.)

5.5 Bentsodiatsepiinit

Bentsodiatsepiinit ovat rauhoittavia lääkevalmisteita, jotka ovat reseptilääkkeitä Suomessa. Bentsodiatsepiinejä käytetään lääketieteessä ahdistuksen ja unettomuuden hoitoon. Lääkevalmisteen väärinkäyttö ilmenee laittomana katukauppana tai, kun lääkettä käytetään hoitosuositusta suuremman määrän. Bentsodiatsepiinejä käytetään suun kautta, nuuskaamalla tai suonensisäisesti. Bentsodiatsepiiniyhdisteet on luokiteltu sekä lääke- että huumausaineiksi. Suomessa niiden käyttö, ostos ja hallussapito ilman lääkärin määräystä on kiellettyä. Bentsodiatsepiinit vaikuttaa keskushermostoon lamaannuttavasti. Vaikutukset ilmenevät väsymyksenä, tarkkaavaisuuden ja motoristen taitojen heikentymisenä. Huumeriippuvaisten keskuudessa bentsodiatsepiini -valmisteita käytetään myös voimistamaan muiden päihteiden vaikutuksia. (Päihdelinkki.fi, Luettu 2024.)

5.6 Suomalaisen huumeidenkäyttö

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ylläpitää päihdetutkimusta, joka suoritetaan huumeekyselyinä. Päihdetutkimuksessa kerätään tietoa kannabiksesta, muista yleisimmistä huumausaineista, lääkkeiden väärinkäytöstä sekä muista päihteistä. Tutkimus tehdään postikyselyinä, joka neljäs vuosi.

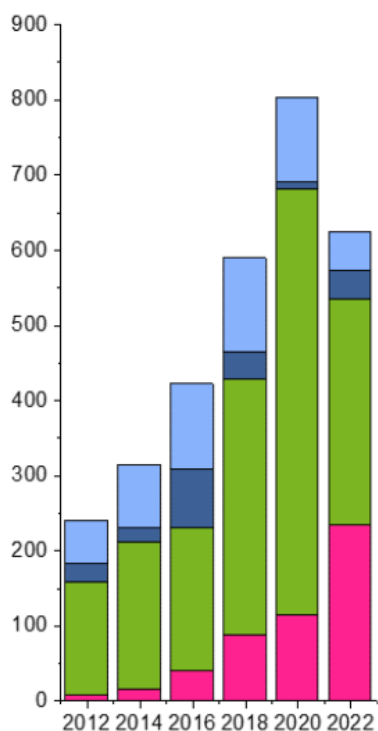

Kuvio 1. Kannabista tai muita aineita joskus elämänsä aikana kokeilleiden tai käyttäneiden osuudet 15–69-vuotiaassa suomalaisessa väestössä vuosina 1992–2022, Lähde: THL.

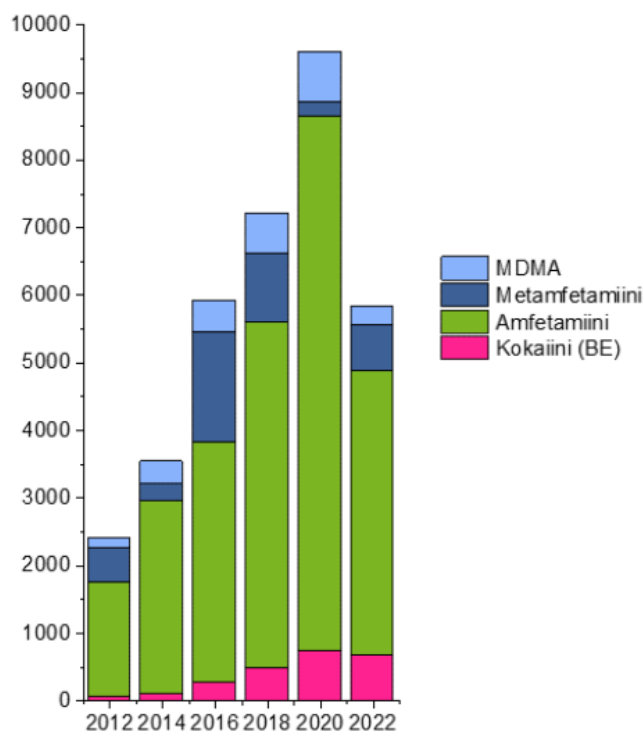
Tilasto kuvaa suomalaisten huumeiden käyttöä. Syksyllä 2022 kerätty aineisto osoittaa, että huumeiden kokeilu ja käyttö jatkaa yleistymistään. Vuonna 2022 kannabista kokeilleiden osuus on noussut 29 %, mikä tekee siitä yleisimmin kokeillun tai käytetyn huumeusaineen. Kyselyyn osallistuneista 7 % on kokeillut elämänsä aikana amfetamiinia. Kyselyn osallistujat on valittu satunnaisotantana Väestörekisterikeskuksen tietojen mukaisesta suomalaisesta väestöstä. On otettava huomioon, että postikysely ei tavoita eri laitoksissa olevia ihmisiä tai ilman vakituista kotiosoitetta eläviä. Osalla kyselyn ulkopuolelle jäävistä ihmisistä huumeusaineiden käyttö saattaa olla yleisempää. (THL.fi, Luettu 2024.)

Toinen THL:n tuottama tutkimus on jätevesitutkimus, jolla saadaan tietoa huumeiden käytöstä alueellisesti ja siinä tapahtuvista muutoksista. THL:n jätevesitutkimus käsittää nykyisin lähes 60 prosenttia koko Suomen väestöstä. Jätevesitutkimuksia on tehty Suomessa vuodesta 2012 lähtien. Tutkimuksen avulla saadaan lähes reaaliaikaista tietoa Suomen huumeilanteesta. (THL.fi, Luettu 2024.)

Huumeita jätevedessä
kg/10 kaupunkia/vuosi

Huumeilöydöstä
huumerattijuopumuksissa
kpl/vuosi

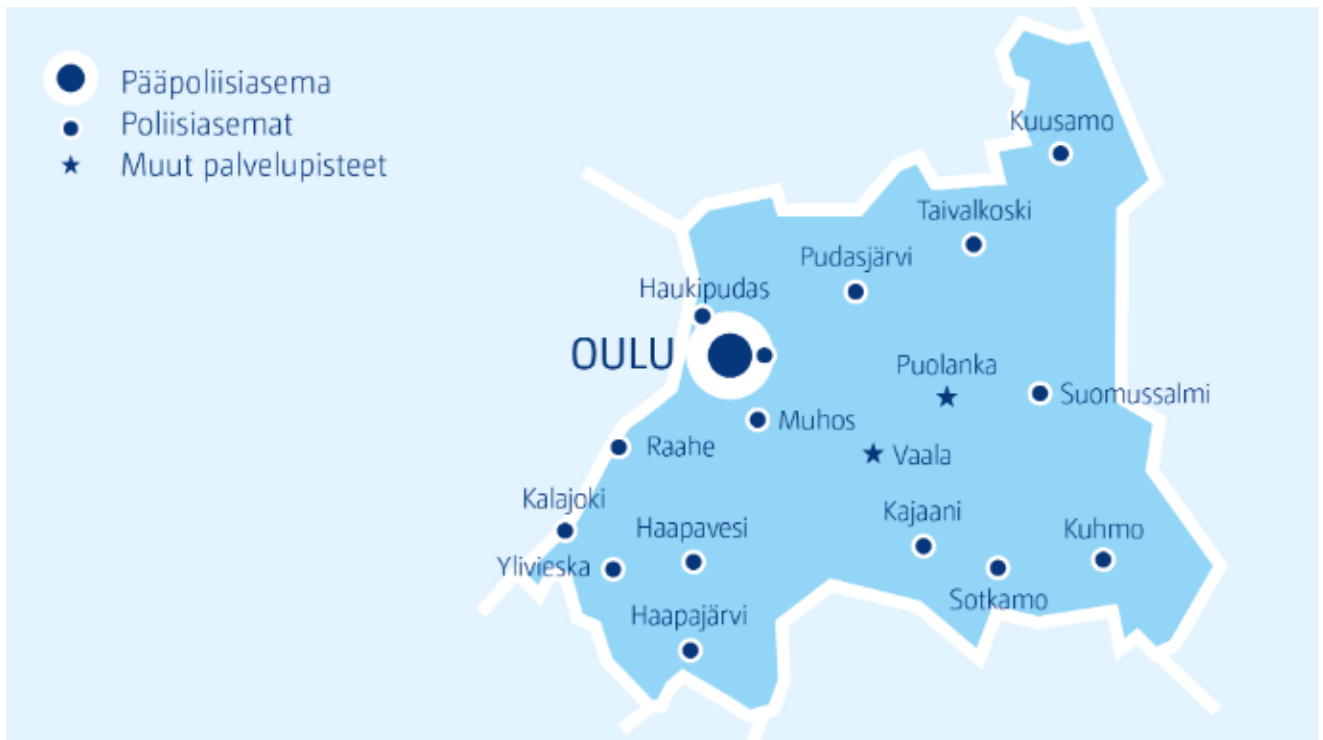

Kuvio 2. Huumeiden käytön kehitys 10 kaupungin alueella (Helsinki, Espoo, Turku, Lahti, Lappeenranta, Tampere, Jyväskylä, Kuopio, Oulu ja Rovaniemi lähialueineen) jätevesitutkimuksen perusteella verrattuna positiivisten löydösten lukumäärään epäillyissä huumerattijuopumuksissa koko maassa vuosina 2012–2022. Lähde: THL.

Kuviossa 2 on kaksi THL:n laatimaa pystydiagrammia. Vasemmanpuoleinen diagrammi kuvaa huumelöydösten määrää jätevedestä 10 kaupungin osalta ja oikeanpuoleinen kuvaa huumelöydöksiä huumerattijuopumuksissa koko maassa. Jätevesitutkimuksesta ilmenee, että huumausaineiden käyttö on ollut noususuhdanteessa vuodesta 2012 lähtien. Taulukosta on havaittavissa, että varsinkin amfetamiinin määrä jätevedessä on kasvanut lähes puolella. Tämä viittaa amfetamiinin käytön lisääntymiseen. Jätevesitutkimuksen ja huumerattijuopumusten huumelöydösten osalta on havaittavissa yhtäläisyyksiä, ja vuositasolla kehitys on ollut yhteneväistä. Tutkimuksessa esiintyvistä huumausaineista, amfetamiini on ollut selvästi käytetyin huumausaine, varsinkin liikenteessä. Vuonna 2020 on havaittavissa merkittävä muutos, jolloin amfetamiinin käyttö kasvoi huomattavasti.

6 TUTKIMUSALUE

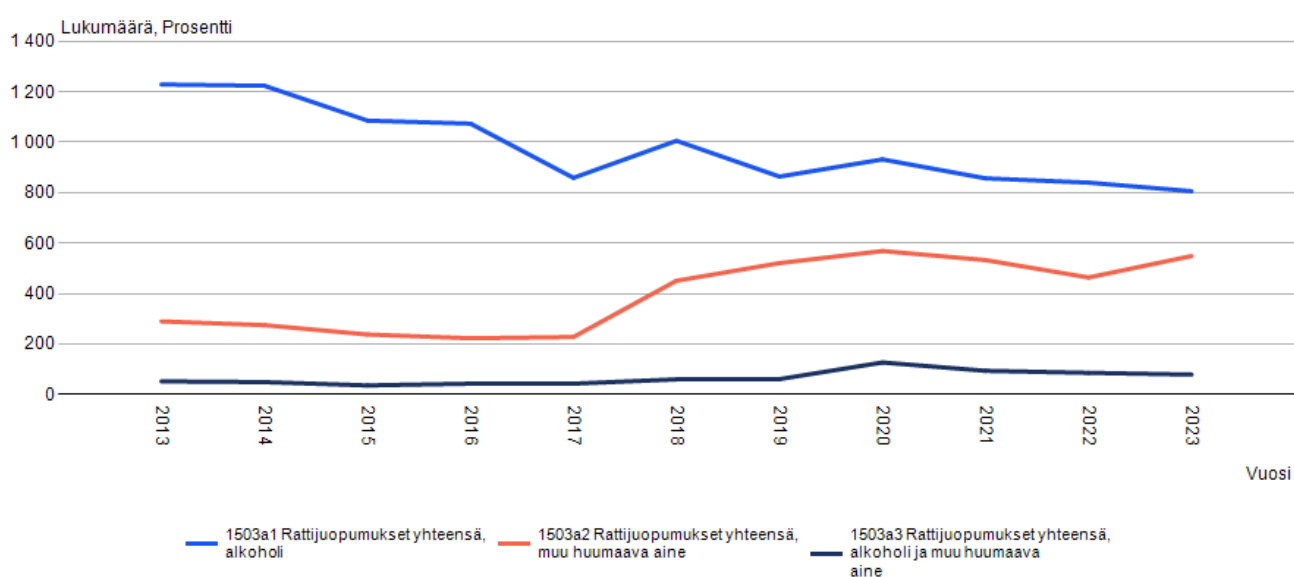
Suomessa on 11 poliisilaitosta. Poliisilaitoksien alueilla on useampia poliisiasemia. Tässä tutkimuksessa käsittelemme rattijuopumustilastoja Oulun poliisilaitoksen alueelta. Oulun poliisilaitos sijaitsee Pohjoispohjanmaan sekä Kainuun alueella. Oulun poliisilaitoksen toimialueella asuu noin 479 000 ihmistä. Heitä palvelee 15 eri poliisiasemaa. Oulun poliisilaitoksen toimialue on hyvin laaja ja alueella on paljon harvaan asuttua seutua. (Poliisi.fi, Luettu 2024.)

Kuva: Oulun poliisilaitoksen alue. Lähde: Poliisi.fi (2024).

7 RATTIJUOPUMUKSET OULUN POLIISILAITOKSEN ALUEELLA VUOSINA 2013-2023

Tilastojen keräämiseen käytin Tilastokeskuksen ylläpitämää StatFin –tilastopalvelua. Tässä tutkimuksessa valitsin viranomaisten tietoon tulleet rikokset. Toisena vaihtoehtona oli käyttää selvitetty rikokset, mutta selvitetty rikos on voinut tulla poliisin tietoon tilastovuonna tai sitä aikaisemmin. Näin ollen viranomaisten tietoon tulleet rikokset pitävät sisällään tilastovuonna ilmi tulleet rattijuopumukset, joissa syytä epäillä kynnys on ylittynyt. Tutkimuksessa käyttämäni tilastot kuvaavat rattijuopumusten määriä vuosilta 2013–2023 Oulun poliisilaitoksen alueelta.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PL5770 Oulun poliisilaitos											
Viranomaisten tietoon tulleet rikokset (lkm.)											
1503a1 Rattijuopumukset yhteensä, alkoholi	1229	1224	1086	1074	859	1006	864	932	857	840	806
1503a2 Rattijuopumukset yhteensä, muu huumaava aine	290	275	238	223	228	451	521	569	533	464	549
1503a3 Rattijuopumukset yhteensä, alkoholi ja muu huumaava aine	52	49	36	43	43	60	61	127	94	86	79
Yhteensä	1571	1548	1360	1340	1130	1517	1446	1628	1484	1390	1434

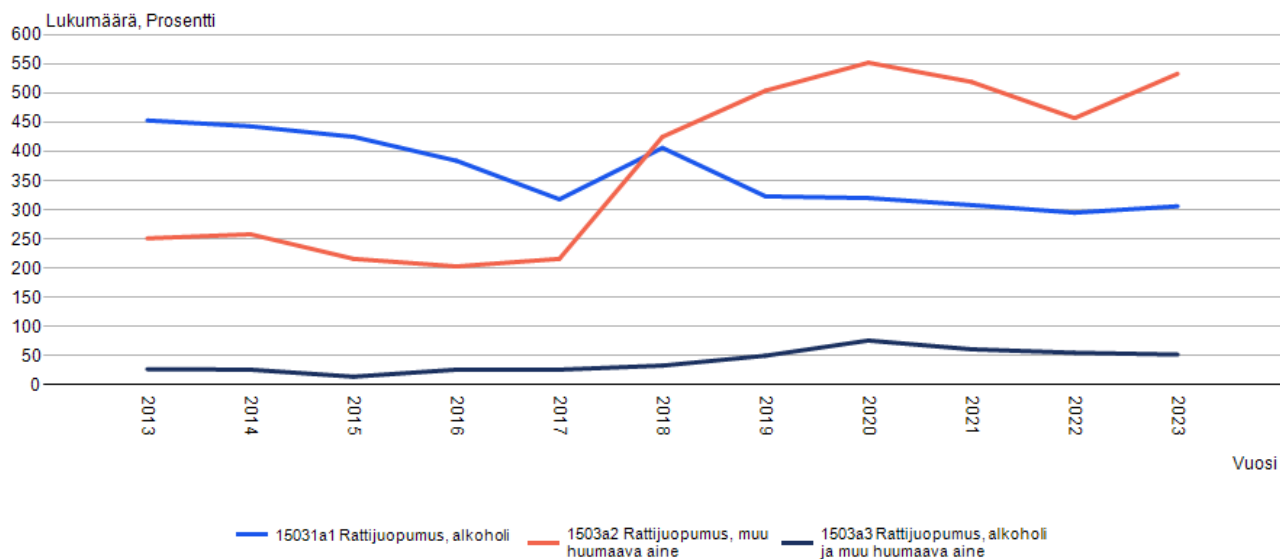
Taulukko 1. Viranomaisen tietoon tulleiden rattijuopumusten kokonaismäärät jaoteltuna käytetyn päihteen mukaan Oulun poliisilaitoksen alueella 2013–2023. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukko 1 pitää sisällään Oulun poliisilaitoksen alueella kaikki poliisin tietoon tulleet rattijuopumukset sekä törkeät rattijuopumukset yhteenlaskettuna. Rattijuopumukset ovat myös jaoteltuna käytetyn päihteen mukaan, jotka ovat alkoholi, muut huumaavat aineet sekä alkoholi ja muut huumaavat aineet. Muu huumaava aine tarkoittaa huumausainetta tai huumausaineeksi luokiteltavaa lääkeainetta. Vuosi 2013 on lähtöpisteenä tarkastelujaksolle. Vuonna 2013 rattijuopumuksia tuli poliisin tietoon tuli 1571 tapausta Oulun poliisilaitoksen alueella. Tämä on koko tarkastelujakson keskitaso korkeampi määrä. Vuoteen 2017 asti rattijuopumusten määrässä on laskeva trendi. Vuodesta 2013 vuoteen 2017 kokonaisuudessaan rattijuopumusten määrä on laskenut 28 %. Vuonna 2018 tapahtui huomattava nousu, sillä tapauksia on 1518, mikä on 34 % kasvu edellisestä vuodesta. Vuonna 2020 on tarkastelujakson suurin määrä, poliisin tietoon tuli 1628 rattijuopumusta.

Kokonaisuutena vuosina 2013–2023 rattijuopumustapausten määrä Oulun poliisilaitoksen alueella on vaihdellut huomattavasti. Vuoden 2013 lähtötason jälkeen luvut ovat keskimäärin laskeneet, mutta tarkastelujakson sisällä on havaittavissa huomattaviakin nousuja.

Vuonna 2013 huumerattijuopumuksia on ollut yhteensä 290. Vuosina 2014–2016 huumerattijuopumusten määrä laski tasaisesti. Vuonna 2016 huumerattijuopumuksia oli 223, joka on tarkastelujakson alhaisin lukema. Vuonna 2018 tapahtui suuri muutos huumerattijuopumusten määrässä, niiden noustua 451:n tapaukseen. Vuonna 2020 huumerattijuopumuksissa on tarkastelujakson piikki, niiden ollessa 569 tapausta. Osiot 7.1 ja 7.2 kuvaavat tarkemmin, miten huumerattijuopumusten määrät eroavat perusmuotoisissa rattijuopumuksissa ja törkeissä rattijuopumuksissa.

7.1 Perusmuotoiset rattijuopumukset

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PL5770 Oulun poliisilaitos											
Viranomaisten tietoon tulleet rikokset (lkm.)											
15031a1 Rattijuopumus, alkoholi	453	443	425	384	318	406	323	320	308	295	306
1503a2 Rattijuopumus, muu huumaava aine	251	258	216	203	216	425	504	552	519	457	533
1503a3 Rattijuopumus, alkoholi ja muu huumaava aine	27	26	14	26	26	33	50	76	61	55	52
Yhteensä	731	727	655	613	560	864	877	948	888	807	891

Taulukko 2. Viranomaisten tietoon tulleet perusmuotoiset rattijuopumukset tilastoituna käytetyn päihteen mukaan. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukossa 2 on jaoteltuna perusmuotoiset rattijuopumukset käytetyn päihteen mukaan. Vuonna 2013 perusmuotoisia rattijuopumuksia oli 731. Näistä 731 tapauksesta 251:ssä käytetty päihde oli huumausaine, joka on 34 % vuoden kokonaismäärästä. Tarkoittaen, että alkoholiin liittyviä tapauksia oli merkittävästi enemmän kuin huumeratteja. Vuodesta 2013 vuoteen 2017 rattijuopumusten määrä oli tasaisessa laskussa. Alkoholirattijuopumusten määrä laski tällä aikavälillä 29 % ja huumerattijuopumusten määrä laski 13 %. Ennen vuotta 2018 alkoholi oli selvästi yleisin käytetty päihde perusmuotoisissa rattijuopumuksissa.

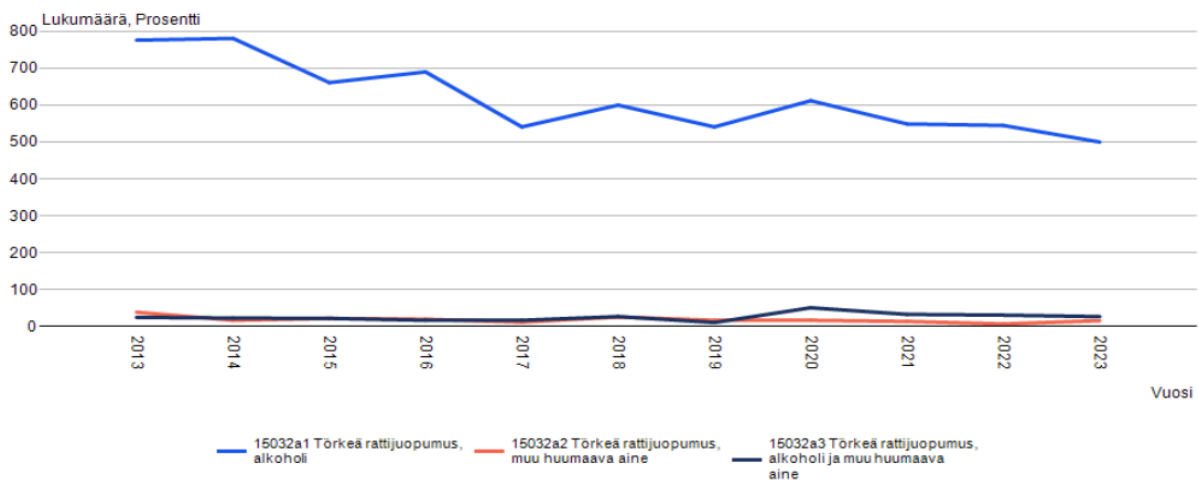
Vuoden 2018 kohdalla on tapahtunut selkeä muutos, kun huumausaineiden käyttö rattijuopumuksissa ylitti alkoholin käytön. Vuonna 2018 perusmuotoisia huumerattijuopumuksia oli 425 ja alkoholirattijuopumuksia oli 406. Vuoteen 2017 verrattuna, vuonna 2018 huumerattijuopumuksia oli jo puolet enemmän. Tarkastusjakson piikki on vuonna 2020, kun huumerattijuopumuksia oli 552, joka

on 58 % sen vuoden kokonaismäärästä. Vuonna 2023 huumerattijuopumuksia oli 533 ja alkoholi-rattijuopumuksia 306.

Sekakäyttötapaukset, joissa on mukana sekä alkoholia ja muita huumaavia aineita, ovat olleet määrällisesti pienin ryhmä perusmuotoisissa rattijuopumuksissa. Niiden osuus on kasvanut selvästi vuodesta 2016 eteenpäin. Tarkastelujakson alkuun verrattuna niiden osuus on kasvanut noin puolella.

Tilastot osoittavat, että perusmuotoisten rattijuopumusten ilmiö on muuttunut, ja painopiste on vaihtunut alkoholista huumeisiin. Vuoden 2018 jälkeen muiden huumaavien aineiden käyttö on pysynyt hallitsevana tekijänä, ja niiden osuus rattijuopumuksista on kasvanut edelleen vuoteen 2023 asti.

7.2 Törkeät rattijuopumukset

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PL5770 Oulun poliisilaitos											
Viranomaisten tietoon tulleet rikokset (lkm.)											
15032a1 Törkeä rattijuopumus, alkoholi	776	781	661	690	541	600	541	612	549	545	500
15032a2 Törkeä rattijuopumus, muu huumaava aine	39	17	22	20	12	26	17	17	14	7	16
15032a3 Törkeä rattijuopumus, alkoholi ja muu huumaava aine	25	23	22	17	17	27	11	51	33	31	27
Yhteensä	840	821	705	727	570	653	569	680	596	583	543

Taulukko 3. Viranomaisten tietoon tulleet törkeät rattijuopumukset tilastoituna käytetyn päihteen mukaan. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukosta 3 on havaittavissa, että törkeiden huumerattijuopumusten ja sekakäyttötapausten määrät ovat vähäisiä verrattuna törkeisiin alkoholirattijuopumuksiin. Tämä selittyy törkeän rattijuopumuksen tunnusmerkistöstä. Törkeä rattijuopumus voidaan todeta, jos veren alkoholipitoisuus ylittää 1,2 promillea tai uloshengitysilman alkoholipitoisuus ylittää 0,53 mg/l. Tämä on selkeä raja, joka helpottaa alkoholirattijuopumusten toteamista poliisille. Huumausaineiden osalta taas ei ole selkää rajaa ja törkeän rattijuopumuksen toteaminen perustuu subjektiivisempaan arvioon siitä, onko kuljettajan kyky suorittaa tehtävää tuntuvasti huonontunut.

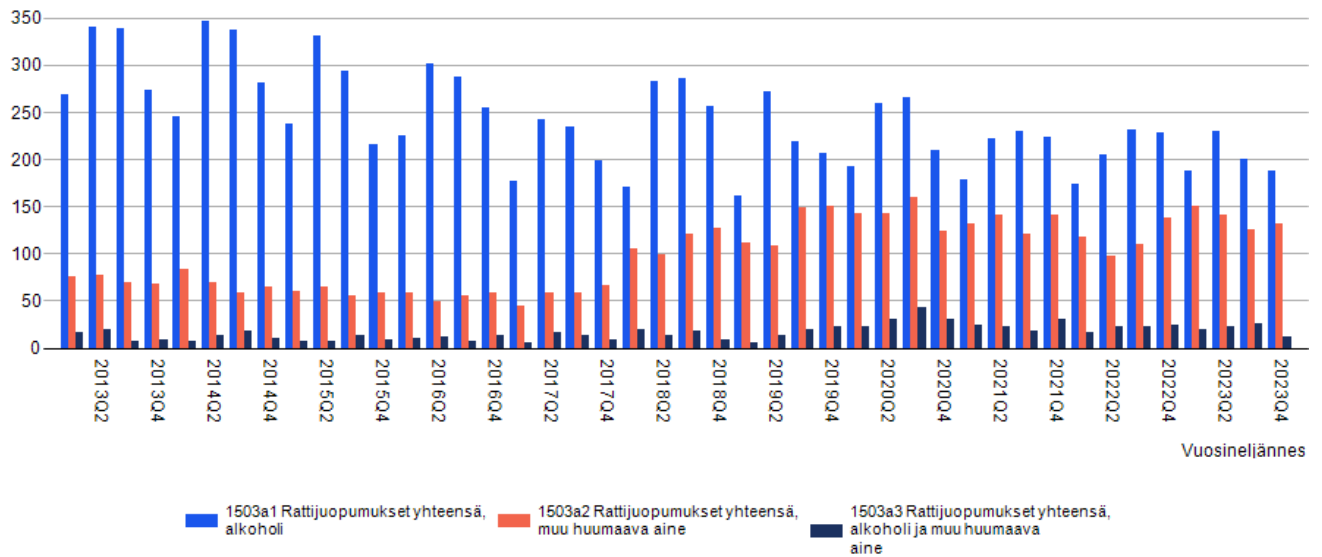
Alkoholille on siis määritelty tarkka promilleraja, jonka ylittyessä rattijuopumus on automaattisesti törkeä, kun taas huumausaineiden kohdalla päihtymyksen aste ja toimintakyvyn heikkeneminen pitää arvioida tapauskohtaisesti. Drugwipe –huumausainepikatestin ollessa positiivinen syytä epäillä -kynnys ylittyy perusmuotoisen rattijuopumuksen osalta, mutta törkeä rattijuopumus edellyttää, että rikoksentekijän kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti huonontunut.

Vuonna 2013 kirjattiin 776 törkeää rattijuopumusta, jossa käytetty päihde on alkoholi, ja vuonna 2014 määrä kasvoi 781 tapaukseen. Tämä oli koko tarkastelujakson korkein määrä. Tämän jälkeen on havaittavissa, että törkeät alkoholirattijuopumukset ovat laskusuhdanteessa. Vuonna 2023 törkeitä alkoholirattijuopumuksia oli 500, joka on 35 % vähemmän verrattuna tarkastelujakson ensimmäiseen vuoteen 2013.

Taulukosta 3 on havaittavissa, että törkeiden huumerattijuopumusten määrä on vähäinen. Vuonna 2013 niitä oli 39, joka on koko kymmenen vuoden tarkastelujakson suurin määrä. Vuonna 2014 tapaukset putosivat lähes puoleen, vain 17:ään. Vuonna 2022 törkeitä huumerattijuopumuksia oli 7, joka on tarkastelujakson vähäisin määrä. Se on 1 % vuoden 2022 törkeiden rattijuopumusten kokonaismäärästä.

Sekakäyttötapauksissa on havaittavissa vaihtelua tarkastelujakson aikana. Vuonna 2013 sekakäyttörattijuopumuksia oli 25, ja määrä pysyi lähes samalla tasolla vuoteen 2017 asti. Vuonna 2020 on havaittavissa huomattava piikki, kun tapauksia on kirjattu 51. Tämä on 7 % vuoden 2020 törkeiden rattijuopumusten kokonaismäärästä.

7.3 Vuodenajan vaikutus rattijuopumusten määrään

Kuvio 3. Rattijuopumukset jaoteltuna käytetyn päihteen mukaan Oulun poliisilaitoksen alueella vuosina 2013–2023 vuosineljänneksittäin. Lähde: Tilastokeskus.

Kuviossa 3 on kuvattuna rattijuopumusten ja törkeiden rattijuopumusten yhteenlasketun määrän kehitys eri vuodenaikoina Oulun poliisilaitoksen alueella vuosina 2013–2023. Kuviossa vuodet on jaettu neljänneksiin, mikä mahdollistaa vuodenaikojen välisten erojen tarkastelun rattijuopumustapauksissa. Rattijuopumukset on jaoteltu käytetyn päihteen mukaan. Vuositasolla alkoholirattijuopumusten määrissä on havaittavissa selkeä trendi, joka näkyy toisen ja kolmannen vuosineljänneksen aikana, jolloin alkoholirattijuopumuksia esiintyy huomattavasti enemmän kuin ensimmäisellä ja neljännellä neljänneksellä. Toinen ja kolmas vuosineljännes sisältää kesäajan. Huumerattijuopumusten osalta samanlaista trendiä ei ole havaittavissa, vaan tapauksia on tasaisesti vuodenajasta riippumatta. Sekakäyttörattijuopumusten osalta ei ole havaittavissa vuodenaikojen tuomia eroja.

7.4 Huumerattijuopumusten määrä verrattuna muiden poliisilaitosten tilastoihin

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1503a2 Rattijuopumukset yhteensä, muu huumaava aine											
Viranomaisten tietoon tulleet rikokset (Ikm.)											
PL5500 Helsingin poliisilaitos	489	556	603	767	893	1 064	1 086	1 436	1 080	771	822
PL5530 Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	248	286	434	490	532	542	443	615	512	341	287
PL5560 Itä-Uudenmaan poliisilaitos	349	453	428	484	502	549	565	722	559	549	511
PL5590 Hämeen poliisilaitos	261	368	514	518	588	661	585	724	667	607	573
PL5620 Kaakkois-Suomen poliisilaitos	230	276	329	268	257	391	513	840	810	407	414
PL5650 Lounais-Suomen poliisilaitos	266	290	476	529	603	669	794	1 168	824	565	591
PL5680 Sisä-Suomen poliisilaitos	416	608	732	787	978	1 053	995	1 368	996	752	815
PL5710 Pohjanmaan poliisilaitos	153	166	267	303	380	529	567	544	414	397	402
PL5740 Itä-Suomen poliisilaitos	284	303	359	353	481	554	573	647	564	498	483
PL5770 Oulun poliisilaitos	290	275	238	223	228	451	521	569	533	464	549
PL5800 Lapin poliisilaitos	247	364	336	266	269	269	341	601	367	381	310

Taulukko 4. Viranomaisen tietoon tulleet huumerattijuopumukset poliisilaitoksittain vuosina 2013–2023. Lähde: Tilastokeskus.

Taulukosta 4 on havaittavissa huumerattijuopumusten ja törkeiden huumerattijuopumusten kokonaismäärät poliisilaitoksittain vuosina 2013–2023. Taulukossa ei ole otettu laskuun sekakäyttöpauksia. Vuonna 2013 huumerattijuopumuksia on ollut Oulun poliisilaitoksen alueella kolmanneksi eniten 11 poliisilaitoksesta. Kyseisenä vuonna Oulun poliisilaitoksen edellä ovat Helsingin poliisilaitos ja Sisä-Suomen poliisilaitos. Helsingin poliisilaitos erottuu taulukosta selvästi huumerattijuopumusten määrällä koko tarkastelujakson ajan. Usean poliisilaitoksen huumerattijuopumus määrät ovat kasvaneet tasaisesti vuosina 2013–2017. Samalla aikavälillä Oulun poliisilaitoksen huumerattijuopumusten määrät ovat laskeneet. Vuonna 2023 Oulun poliisilaitoksen alueella huumerattijuopumuksia on ollut viidenneksi eniten. Taulukko 4 osoittaa, että huumerattijuopumusten määrät ovat kasvaneet, joka poliisilaitoksen alueella. Määrät ovat suuria varsinkin poliisilaitoksien alueilla, joissa on isoja kaupunkeja.

8 TULOKSET

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat:

1. Kuinka paljon huumerattijuopumusten määrä on kehittynyt vuosina 2013–2023 Oulun poliisilaitoksen alueella?
2. Miten huumerattijuopumusten määrä vertautuu alkoholirattijuopumuksiin Oulun poliisilaitoksen alueella?
3. Miten Oulun poliisilaitoksen huumerattijuopumusten määrät vertautuvat muiden poliisilaitosten alueisiin?

8.1 Kuinka paljon huumerattijuopumusten määrä on kehittynyt vuosina 2013–2023 Oulun poliisilaitoksen alueella?

Perusmuotoisten rattijuopumusten osalta tutkimuksen tulokset osoittavat, että huumerattijuopumukset ovat lisääntyneet merkittävästi Oulun poliisilaitoksen alueella vuosina 2013–2023. Vuonna 2013 huumerattijuopumusten osuus oli 34 % kaikista perusmuotoisista rattijuopumuksista. Tilanne on kääntynyt päinvastoin, kun vuonna 2023 huumerattijuopumusten osuus oli 60 % kaikista perusmuotoisista rattijuopumuksista. Vuoden 2018 kohdalla tapahtui merkittävä muutos, kun huumerattijuopumusten määrä ylitti ensimmäistä kertaa alkoholirattijuopumusten määrän perusmuotoisissa rattijuopumuksissa. Tästä eteenpäin huumerattijuopumusten osuus on pysynyt alkoholirattijuopumuksia suurempana.

Perusmuotoisia rattijuopumuksia, jossa kuljettajan epäillä on olleen alkoholin ja huumausaineen vaikutuksen alaisena oli määrällisesti vähän. Huomattavaa on kuitenkin niiden kasvava määrä. Vuonna 2013 kirjattiin 27 rattijuopumustapausta, joissa päihteinä oli käytetty sekä alkoholia että huumausaineita. Vuonna 2023 niitä oli melkein puolet enemmän eli 52. Vuosi 2020 nousee tässäkin jaottelussa pinnalle, kun tapauksia oli 76, joka on tarkastelujakson suurin määrä.

Törkeät rattijuopumukset painottuvat vahvasti alkoholirattijuopumuksiin. Vuonna 2013 törkeitä huumerattijuopumuksia oli 39. Se on koko tarkastelujakson suurin määrä. Oulun poliisilaitoksen alueella törkeitä huumerattijuopumuksia on tarkastelujakson vuosina ollut keskimäärin noin 20 kappaletta vuodessa. Tutkimus osoittaa, että huumerattijuopumukset painottuvat perusmuotoisiin rattijuopumuksiin. Syynä tälle voidaan pitää esimerkiksi Suomessa voimassa olevaa nollarajaa huumausaineille liikenteessä. Lainsäädännössä ei ole määritetty mitään tiettyä raja-arvoa, milloin kyseeseen tulee törkeä rattijuopumus huumausaineiden suhteen.

Törkeiden sekakäyttörattijuopumusten osalta trendi on erilainen. Kyseisten törkeiden rattijuopumusten osalta tapaukset ovat pysyneet tarkastelujakson aikana samalla tasolla. Huomattava piikki nähdään taas vuonna 2020, kun tapauksia on tullut poliisin tietoon 51 kappaletta.

Rattijuopumusten kokonaismäärissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosina 2013–2023. Vuonna 2013 poliisin tietoon tuli 1571 rattijuopumusta. Vuonna 2015 rattijuopumusten määrä lähti laskemaan vuoteen 2017 asti, jolloin rattijuopumuksia oli enää 1130. Määrä laski vuosina 2013–2017 kokonaisuudessa 28 %. Vuoden 2018 jälkeen rattijuopumukset nousivat takaisin tarkastelujakson alkupään tasolle. Koko tarkastelujakson suurin määrä oli vuonna 2020, jolloin rattijuopumuksia oli 1628.

8.2 Miten huumerattijuopumusten määrä vertautuu alkoholirattijuopumuksiin?

Tarkastellessa rattijuopumuksia ja törkeitä rattijuopumuksia kokonaisuutena, vielä tällä hetkellä alkoholirattijuopumuksia on enemmän kuin huumerattijuopumuksia. Tilanne on kovaa vauhtia kääntymässä toisinpäin. Vuonna 2013 alkoholirattijuopumuksia oli yhteensä 1229, joka on 78 % rattijuopumusten kokonaismäärästä. Kyseisenä vuonna huumerattijuopumuksia oli 290 ja sekakäyttötapauksia 52. Tilanne on muuttunut kymmenessä vuodessa suuresti, kun vuonna 2023 alkoholirattijuopumusten määrä on laskenut 806 tapaukseen, joka on 56 % rattijuopumusten kokonaismäärästä. Tämä huumerattijuopumusten määrä on noussut huomattavasti ja vuonna 2023 niitä oli 549. Sekakäyttötapauksiakin oli 79.

Isoin muutos on tapahtunut perusmuotoisissa rattijuopumuksissa, joissa huumerattijuopumukset ovat nousseet määrällisesti alkoholirattijuopumusten ohi vuonna 2018. Tilastojen valossa nykytrendi on, että alkoholirattijuopumukset ovat laskussa ja huumerattijuopumusten määrä jatkaa kasvamistaan.

Vuonna 2013 törkeitä rattijuopumuksia oli yhteensä 840 ja vuonna 2023 niitä oli enää 543. Vuonna 2023 perusmuotoisia rattijuopumuksia oli yhteensä 891. Tämä osoittaa, että huumausaineiden yleistyminen liikenteessä on nostanut perusmuotoisten rattijuopumusten määrän törkeiden rattijuopumusten yli.

8.3 Miten Oulun poliisilaitoksen huumerattijuopumusten määrät vertautuvat muiden poliisilaitoksen alueisiin?

Tarkastelujakson alkupäässä vuosina 2013–2017 Oulun poliisilaitoksen huumerattijuopumustilastojen kehityksessä on eroja muiden poliisilaitosten kehitykseen. Edellä mainitulla aikajaksolla Oulun poliisilaitoksen huumerattijuopumusten määrät ovat laskeneet vuosi vuodelta, kun taas muualla

Suomessa tilanne on ollut päinvastainen. Oulun poliisilaitoksen alueen huumerattijuopumusten määrät sijoittuvat 11 poliisilaitoksen joukossa määriltään noin keskitasolle.

9 TUTKIMUKSEN YHTEENVETO JA LUOTETTAVUUS

9.1 Yhteenveto

Opinnäytetyössä tarkasteltiin huumerattijuopumusten määrällistä kehittymistä Oulun poliisilaitoksen alueella vuosina 2013–2023. Työn tarkoituksena oli analysoida rattijuopumusten määrällistä kehitystä sekä esittää tietoa taustalla vaikuttavista tekijöistä. Työ perustui tilastolliseen analyysiin, jonka avulla ilmiön laajuus ja kehityssuunta on helpompi ymmärtää.

Tutkimuksen lopputuloksena todettiin, että huumerattijuopumusten määrä on ollut selkeässä kasvussa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuodesta 2018 lähtien huumerattijuopumukset ovat ylittäneet määrällisesti alkoholirattijuopumukset perusmuotoisissa rattijuopumuksissa, mikä korostaa huumausaineiden käytön yleistymistä yhteiskunnassa kuin myös liikenteessä. Samaan aikaan kun huumausaineet yleistyvät rattijuopumuksissa niin alkoholirattijuopumukset ovat laskemaan päin. Rattijuopumusten kokonaismäärissä ei ollut havaittavissa suurempia muutoksia, mutta rattijuopumusten luonteessa on. Tämä kehitys asettaa haasteita liikenneturvallisuudelle, sillä huumeiden vaikutukset ajokykyyn voivat olla vaikeasti ennustettavia ja yksilökohtaisia.

Tämän opinnäytetyön jokaisessa tilastossa nousi esiin vuosi 2020. Tilastoista on nähtävissä huomattava piikki huumerattijuopumusten ja törkeiden sekakäyttörattijuopumusten tilastoissa. Ne vertautuvat hyvin kuviossa 2 esiintyvään THL:n jätevesitutkimukseen, jossa vuosi 2020 nousee myös esille. Jätevesitutkimuksessa vuoden 2020 perusteella suomalaisten huumeiden käyttö on ollut isossa nousussa kyseisenä vuonna. Vaikka jätevesitutkimus antaa tietoa valtakunnallisesti huumeiden käytöstä, peilautuu se hyvin Oulun poliisilaitoksen alueen rattijuopumustilastoihin.

9.2 Luotettavuudesta

Määrällisen opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnissa tulee arvioida tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia. Tutkimuksen pätevyys eli validiteetti kuvaa käytetyn tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata (Vilkka, 2021a, luku Pätevyys). Käyttämäni tilastot eivät pohjautu itsetuottamaan kyselytutkimukseen, joten inhimilliset kysymyksien väärinymmärrykset ovat rajattu pois. Tutkimuksen tilastot ovat Tilastokeskuksen ylläpitämiä, joten tutkimuksen pätevyyden mittaaminen nousee esiin tilastojen muuttujien rajauksessa. Valitsin jokaisessa taulukossa viranomaisen tietoon tulleet rikokset, vuodet 2013–2023, Oulun poliisilaitoksen ja taulukosta riippuen rattijuopumusrikokset. Taulukoiden ja kuvioiden tarkoituksena oli kuvata rattijuopumusten ja erityisesti huumerattijuopumusten määrän kehitystä vuosina 2013–2023.

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta sekä sitä, että saatu tulos ei vaihtelee, kun mittaja vaihtuu (Vilkka, 2021a, luku Luotettavuus). Käytin tässä tutkimuksessa avoimia lähteitä, jotka

ovat jokaisen saavutettavissa ja tarkistettavissa. Tilastot ovat Tilastokeskuksen keräämiä rikos- ja pakkokeinotilastoja. Käytin taulukoiden ja kuvioiden laatimiseen Tilastokeskuksen StatFin –palvelua, jossa jokainen voi käydä tarkastelemassa rattijuopumustilastoja. Tutkimuksen ajallisen rajauksen myötä tutkimukseni tuloksiin ei ole mahdollista enää tulla muutoksia.

Tutkimuksessa lähteinä käytin kirjallisuutta sekä useita verkkolähteitä. Olen arvioinut jokaisen käyttämäni lähteen ennen kuin olen käyttänyt sitä tässä opinnäytetyössä. Tämä on tärkeää, koska lähteen laatu vaikuttaa suoraan tutkimuksen luotettavuuteen (Vilkkä, 2021b, luku Lähdekritiikki). Lähdeviittaukset löytyvät tekstistä ja ne ovat merkittynä lähdeluetteloon.

10 POHDINTA JA ITSEREFLEKTOINTI

Tutustuessani Tilastokeskuksen ylläpitämään Statfin –palveluun pohdin, että käytäntö tässä tutkimuksessa viranomaisen tietoon tulleita rikoksia vai selvitettyjä rikoksia. Päädyin käyttämään viranomaisen tietoon tulleita rikoksia, koska se pitää sisällään tilastovuonna poliisiasian tietojärjestelmään rikoksena talletetut asiat (Tilastokeskus.fi, 2024, Käsitteet). Selvitetty rikokset tilastoidaan sen vuoden tilastoihin, kun rikos on selvitetty. Tämä tarkoittaa, että selvitetty rikokset pitävät mahdollisesti sisällään tilastovuotta ennen viranomaisen tietoon tulleita rikoksia. Mielestäni viranomaisen tietoon tulleet rikokset kuvaavat paremmin rattijuopumusilmiötä vuositasolla, koska ne antavat tarkemman kuvan siitä, kuinka laajasti rattijuopumustapauksia havaitaan ja kirjataan tilastovuoden aikana. Tilastojen tarkastelussa on huomioitava, että ne kattavat ainoastaan viranomaisten tietoon tulleet rikosepäilyt. Tämä tarkoittaa, että tapaukset ovat ylittäneet ”syytä epäillä” -kynnyksen, mutta niitä ei ole vielä selvitetty. On todennäköistä, että useampi tapaus ei päädy syyteharkintaan. Syyinä voi olla esimerkiksi, että huumerattijuopumuksesta epäilty pystyy esittämään oikeutensa käyttä lääkkeitä, joka on näyttänyt poliisin huumausainepikatestissä positiivisena tuloksena.

Huumausaineiden yleistymisen on huolestuttava yhteiskunnallinen ongelma. Se on havaittavissa kuvion 2 mukaisessa THL:n jätevesitutkimuksesta. Huumeiden käytön yleistymisen näkyy myös liikenteessä, joka on selkeästi nähtävissä rattijuopumustilastoista. Alkoholirattijuopumusten määrän ollessa laskussa olisi tärkeää keskittyä kehittämään tehokkaita keinoja huumausaineiden käytön ehkäisemiseksi liikenteessä. Mikäli huumeiden käyttöä liikenteessä onnistuttaisiin vähentämään, tämä voisi osaltaan johtaa rattijuopumusrikosten määrien laskuun. Varsinkin nuorten päihteiden käyttöön on puututtava riittävän ajoissa.

Kuvailisin opinnäyteprosessia opettavaisena ja sopivan haastavana. Aiheen valinnassa onnistuin mielestäni hyvin, koska se on ajankohtainen. Huumausaineet ja huumerattijuopumukset ovat olleet mediassa vahvasti esillä viime vuosien aikana. Aiheen valinnan jälkeen tärkeää on keksiä hyvät tutkimuskysymykset. Tässä opinnäytetyössä tutkimuskysymykset ohjasivat tutkimusprosessia johdonmukaisesti. Olen pyrkinyt keräämään aineiston hyvistä lähteistä, ja ne tarjosivat vastauksia esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Määrällinen tutkimusmenetelmä soveltui hyvin huumerattijuopumus ilmiön käsittelyyn. Tutkimuksen alueellinen rajausta antaa hyvin tilastollista tietoa Oulun poliisilaitoksen alueen rattijuopumustilanteesta. Näin ollen tutkimukseni antaa hyvän pohjan vertailulle eri poliisilaitoksen alueiden välillä. On otettava kuitenkin huomioon, että tämän tutkimuksen alueella on paljon harvaan asuttua seutua ja väestö keskittyy voimakkaasti suurempiin kaupunkeihin, kuten Ouluun, mikä saattaa heijastua myös rattijuopumustilastojen painottumiseen näille alueille. Näin ollen tutkimus ei anna tarkkaa kuvaa, minkälainen tilanne on eri poliisiasemien toimialueiden alueella. Tämä tarjoaa kuitenkin hyvän mahdollisuuden jatkotutkimukselle, jossa voitaisiin selvittää, kuinka rattijuopumusmäärät jakautuvat poliisilaitoksen alueen sisällä.

Uusia tutkimuksia huumerattijuopumuksista esimerkiksi laadullisella tutkimuksella, jossa haastateltaisiin poliisimiehiä, jotka ovat töiden puolesta paljon tekemisissä rattijuopumusrikosten kanssa. Tutkimuksella voitaisiin selvittää miten poliisin resurssit riittävät huumerattijuopumusten määrällisen kasvun myötä tai miten poliisit kokevat lainsäädännön riittävyyden huumerattijuopumusasioissa.

LÄHTEET

Aalto, M., Alho, H., & Niemelä, S. (2018). Huume- ja lääkeriippuvuudet. Duodecim.

Frände, D. (2023). Keskeiset rikokset 5. painos. Edita Publishing.

Huumausainelaki 373/2008. Saatavilla osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2008/20080373>

Pakkokeinolaki 806/2011. Saatavilla osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2011/20110806#L7P1>

Poliisi. Liikenneturvallisuus ja –valvonta. Saatavilla osoitteesta: <https://poliisi.fi/liikenneturvallisuus-ja-valvonta>, luettu 4.11.2024.

Poliisi. Oulun poliisilaitos. Saatavilla osoitteessa: <https://poliisi.fi/oulun-poliisilaitos> . Luettu 25.10.2024

Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.

Päihdelinkki. Amfetamiini. Saatavilla osoitteessa: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/pikatieto/amfetamiini/> . Luettu 25.10.2024.

Päihdelinkki. Bentsodiatsepiinit. Saatavilla osoitteessa: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/pika-tieto/bentsodiatsepiinit/> . Luettu 24.10.2024.

Päihdelinkki. Huumeet liikenteessä, 2022. Saatavilla osoitteessa: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-liikenne/huumeet-liikenteessa/>. Luettu 24.10.2024

Päihdelinkki. Kannabis. Saatavilla osoitteessa: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/pikatieto/kannabis/> . Luettu 24.10.2024.

Päihdelinkki. Kokaiini. Saatavilla osoitteessa: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/pikatieto/kokaiini/>. Luettu 24.10.2024.

Päihdelinkki. Opiaatit. Saatavilla osoitteessa: <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/opiaatit-morfiini-ja-heroiini/>. Luettu 25.10.2024

Rikoslaki 39/1889. Saatavilla osoitteesta: <https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>

- Rissanen, P. 2023. Onko liikenneturvallisuudella väliä? Saatavilla osoitteessa: <https://poliisi.fi/-/onko-liikenneturvallisuudella-valia->. Luettu 15.11.2024
- Räty, E. (2024). OTI-Päihderaportti 2024. Onnettomuustietoinstituutti OTI, 978-952-7335-25-3. Helsinki.
- Siro, J. (2017). Huumausainerikokset. Edita Publishing Oy.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2024. Jätevesitutkimus. Saatavilla osoitteesta: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/jatevesitutkimus> . Luettu 5.11.2024.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2024. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022. Saatavilla osoitteesta: <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/huumeet/suomalaisten-huumeiden-kaytto-ja-huumeasenteet> . Luettu 5.11.2024.
- Tieliikennelaki 729/2018. Saatavilla osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180729>
- Tilastokeskus. Viranomaisten tietoon tullut rikos. Saatavilla osoitteessa: https://stat.fi/meta/kas/viranomaisten_t.html . Luettu 16.11.2024.
- Tähtinen, J., Laakkonen, E., & Broberg, M. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita* (2. uudistettu painos.). Turun yliopisto.
- Vilka, H. (2021a). Tutki ja kehitä (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.
- Vilka, H. (2021b). Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiiin. PS-kustannus.